

Book Review: Naguib Mahfouz al-Karnak (الكَرْنَك)

Yazar(lar) / Author(s)

Doç.Dr.Mehmet Bölükbaşı Orcid: 0000-0002-5923-3920

Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arapça Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı/Bartın/ Türkiye

University, Unit, Department, City-Country
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Bölükbaşı, Bartın University, Faculty of Literature, Department of Arabic Translation and Interpreting
e-posta:blkbamehmet@gmail.com

(Sorumlu Yazar/Corresponding author)

Makale Bilgileri/Article Information

Tür-Type: Araştırma makalesi-Research article

Geliş tarihi-Date of submission: 23. 01. 2024

Kabul tarihi-Date of acceptance: 23. 05. 2024

Yayın tarihi-Date of publication: 31. 05. 2024

Hakemlik-Review

Hakem sayısı-Reviewers: İki Dış Hakem-Two External

Değerlendirme-Rewiev: Çift Taraflı Kör Hakemlik-Double-blind

Etik/Ethics

Etik beyan- Ethical statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.

Benzerlik taraması- Plagiarism checks

Yapıldı-İntihal.net-Yes-İntihal.net

Çıkar çatışması-Conflict of interest

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest

Finansman-Grant Support

Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.

No funds, grants, or other support was received.

Lisans- License

CC BY-NC 4.0

[https://creativecommons.org/licenses/by-](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr)

[nc/4.0/deed.tr](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr)

Atıf- Citation (Chiago)

Bölükbaşı (Mehmet). "Kitap İncelemesi: Necib Mahfuz el-Karnak". *Anadolu Mecmuası* 3, sy. 8

(Mayıs 2024): 112-115.

<https://doi.org/xxxxxxxxxxxxxxxxxx>

Abstract

The narrator begins by describing how he discovered the Karnak Café in Cairo and fell under the quiet charm of Kurunfula, a former belly dancer and owner of the café. He soon became one of the café's regulars, representing a cross-section of Egyptian society in the early 1960s. The socio-political events surrounding the 1952 Revolution and the June 1967 War in modern Egyptian history are explored in depth in the novel. The people portrayed in the novel are fictional characters who represent the various social strata in Egypt at the time and reflect the Egyptian people of the time. The perspectives and analyzes of the novel's protagonists on the events that took place are included. Karnak Café is included in the work as a place symbolizing Egypt, where the characters who experienced the events of the period come together and chat. In the work, the change of Egypt over time and the events affecting the individual and society as a whole are discussed. In addition, as a result of the 1952 Egyptian Revolution, the destruction caused by the uncertainty of the future in all segments of society and the negative effects of uncertainty on individuals are described through the characters. The work was translated into Turkish by Leyla Basmacı Tonguç in 2007 under the title Karnak Kafe, as the protagonists gathered in the cafe to discuss the events of the revolutions that took place in Egypt. In this study, the event fiction in al-Karnak (الكَرْنَك) by Najib Mahfouz is discussed.

Keywords: al-Karnak, Naguib Mahfouz, Kurunfula, Egyptian Revolution, June 1967 War.

Kitap İncelemesi: Necib Mahfuz el-Karnak (الكَرْنَك)

Öz

Anlatıcı eserine, Kahire'deki Karnak Kafe'yi nasıl keşfettiğini, eski bir dansöz ve kafenin sahibi olan Kurunfula'nın sessiz cazibesine nasıl kapıldığını anlatarak başlar. Anlatıcı kısa sürede kafenin 1960'ların başındaki Mısır toplumunun bir kesitini temsil eden müdavimlerinin bir parçası hâline geldiğini anlatır. Romanda, modern Mısır tarihinde 1952 Devrimi ve Haziran 1967 Savaşı'nı çevreleyen sosyo-politik olaylar derinlemesine incelenmiştir. Romanda tasvir edilen kişiler, o dönemde Mısır'daki çeşitli sosyal katmanları temsil eden ve dönemin Mısır halkını yansıtan kurgusal karakterlerden oluşturulmuştur. Roman kahramanlarının meydana gelen olaylara bakış açılarına ve analizlerine yer verilmiştir. Karnak Kafe dönemin olaylarını yaşayan karakterlerin bir araya gelip sohbet ettikleri Mısır'ı sembolize eden bir mekân olarak eserde yer almaktadır. Eserde Mısır'ın zaman içerisindeki değişimi, bireyden toplum tamamına etki eden olaylar ele alınmıştır. Ayrıca eserde 1952 Mısır Devrimi neticesinde toplumun bütün kesimlerinde geleceğe dair bilinmezliğin yarattığı yıkım ve belirsizliğin bireyler üzerindeki olumsuz etkileri karakterler aracılığıyla anlatılmıştır. Eser Mısır'da meydana gelen devrimlerin Kafe'de bir araya gelen kahramanların cereyan eden olayları ele alıp tartışıp sohbet ettikleri için Leyla Basmacı Tonguç tarafından 2007 senesinde Karnak Kafe ismiyle Türkçe'ye tercüme edilmiştir. Bu çalışmada Necib Mahfuz tarafından telif edilen el-Karnak (الكَرْنَك) adlı eserde yer alan olay kurgusu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: el-Karnak, Necib Mahfuz, Kurunfula, Mısır Devrimi, 1967 Haziran Savaşı.

1. Dış Yapı İncelemesi

Eserin adı : el-Karnak (الكرنك)

Yazar : Necib Mahfuz

Çeviren : Leyla Tonguç Basmacı

Basım Yeri ve Tarihi: İstanbul, 2007, Turkuvaz Yayınevi

Sayfa sayısı : 87

1.1. İç Yapı İncelemesi

1.2. Konu Yönünden

Mısır tarihinde yer alan darbeler, devrimler ve savaşlar hakkında önemli gözlemcilerden biri kabul edilen Necib Mahfuz seçtiği mekân olan Karnak Kafe ile ülkesini sembolize etmiştir. Romanda 1952 Devrimi ile başlayan, tarihe Arap Sosyalizmi veya Nasırcılık olarak kabul edilen dönemi sona erdiren 1967 Haziran Savaşı'nın öncesi ve daha sonrası zaman olarak seçilmiştir. Karnak Kafe adını taşıyan eser, Mısır çarşılarında yer alan özel bir mekandır. Bu kafe, eskiden ünlü bir dansöz olan Kurunfula tarafından işletilmekte olup sadık müşterileri sayesinde varlığını sürdürmektedir. Anlatıcı-yazar için, bu kadar az sayıda müşterinin kafeyi nasıl ayakta tuttuğu merak konusudur. Daha sonra anlatıcı, kafenin çevresindeki farklı mekanlardan gelen gece müşterileri sayesinde ayakta kaldığını öğrenir. Kafenin müdavimleri, farklı görüşlere ve sınıflara mensup insanlardan seçilmiştir. Bu kafede gençler, yaşlılar ve hayatları alt üst olmuş bireyler bir araya gelerek zaman geçirmektedirler. Anlatıcı tesadüfen bu kafeye gelir ve gençliğinin ikonik dansözü Kurunfula ile karşılaşır. Kısa sürede kafenin bir parçası hâline gelen anlatıcı, artık herkes tarafından sevilen ve saygı duyulan bir kişi hâline gelir. Mahfuz'un seçtiği anlatıcı tipi sayesinde okuyucu, dönemde yaşananları ve karakterlerin zaman içindeki dönüşümünü rahatlıkla takip edebilir. Eserin ilk yarısında Mahfuz, geniş bir perspektiften mekânı, kişileri, dönemi ve ilişkileri anlatırken ikinci bölümde seçtiği karakterler aracılığıyla dönemin Mısır'ının sosyal yapısı, kadın-erkek ilişkileri ve ahlaki çözülme üzerinde durmaktadır.

2. Roman Kahramanları

Kurunfula: Karnak Kafe'nin sahibi ve aynı zamanda eski ünlü bir dansözdür. Zamanında çok ünlü olmuş, tüm toplum tarafından beğenilmiş, bir arzu nesnesi hâline gelmiş ve her yerde hatırlı tanıdıkları vardır. Zamanın yıkıcılığı onu etkilemiş olsa da kendine has cazibesini hala korumaktadır. Romanın ilk bölümünde mekân ve insanlar, Kurunfula ile ilişkileri üzerinden konumlandırılmıştır. Kurunfula'yı Mısır'ın kendisi olarak da düşünebiliriz. Karnak Kafe'nin sahibi olması, geçmişteki efsanevi güzelliği ve şimdiki dingin cazibesi onu ilgi odağı hâline getirmiştir. Öyle ki kafenin tüm erkek müşterileri, yakınlık dereceleri ne olursa olsun ona karşı hayranlık, arzu ya da aşk beslemektedir.

Arif Süleyman: Bir zamanlar memur olarak çalışan ancak Kurunfula'ya duyduğu aşk yüzünden malını mülkünü ve işini kaybeden Arif Süleyman da bu erkeklerden biridir. Kurunfula, Arif Süleyman'a acır ve ona kahvede şef garsonluk görevi verir. Zamanla bir aile kuran Arif Süleyman, Kurunfula ile ilişkisini dostluk çerçevesinde tutmayı başarır.

Zeynel Abidin: Karnak Kafe'nin yaşlı müdavimlerinden Zeynel Abidin'in Kurunfula'ya karşı saplantılı bir aşkı vardır. Kurunfula, Arif Süleyman ile Zeynel Abidin'in kişiliklerini ve aşklarını karşılaştırdığında Arif Süleyman'ı tercih etmiştir. Çünkü Arif Süleyman hayatındaki tüm hataları aşkın çıkmazında olduğu için yapmış ve bunun bedelini ödemiştir. Ancak Zeynel Abidin çıkarlarında düşkün ve karanlık bir kişiliğe sahiptir.

Hilmi Hamada: Karnak Kafe'nin genç müdavimlerinden biri olan Hilmi Hamada'ya Kurunfula derin bir aşk beslemektedir. Ayrıca Kurunfula Hilmi Hamada'nın olgun tavırlarından etkilenmektedir. Anlatıcı-yazar Kurunfula'yı Mısır uygarlığına benzetmiştir. Geçmişin köklü, görkemli uygarlığı zaman içinde gerilemiş olsa da özündeki güzelliği korumaktadır. Bununla birlikte Kurunfula'nın Arif Süleyman ve Zeynel Abidin gibi yaşlı kişilerin aşkına karşılık vermeyip genç Hilmi Hamada'ya âşık olması ve ona ilgi duymasını anlatıcı-yazar Mısır'ın kurtuluşunun gençler sayesinde olacağını sembolize etmiştir.

Zeynep Diyah: Mısır'ın fakir halkının yaşadığı bölgelerde dünyaya gelmiştir. Çocukluk aşkı İsmail eş-Şeyh ile gönül ilişkisi bulunmaktadır. Ancak Zeynep'in annesi onu yaşlı bir tavuk tüccarı ile evlenmesini istemektedir. Zeynep annesinin isteğine karşı gelmiştir. 1952 Mısır Devrimi'nde Zeynep Diyah, Askeri yönetim tarafından Müslüman Kardeşler mensubu olduğu suçlaması ile gözaltına alınıp sorgulanmıştır. Sorgulama sonucunda suçsuz olduğu anlaşılınca serbest bırakılmıştır. Zeynep'in İsmail eş-Şeyh ile olan gönül ilişkisi ve İsmail eş-Şeyh'in komünist olan Hilmi Hamada ile olan arkadaşlığı nedeniyle Zeynep komünist olmakla suçlanır ve ikinci defa gözaltına alınır. Gözaltında Zeynep tecavüze uğrar. Ayrıca sevgilisi İsmail eş-Şeyh'e yapılan işkence Zeynep'e izlettirilir. Zeynep gözaltında iken yaşadığı tecavüz nedeniyle ahlaki ve psikolojik sıkıntılar yaşamaya başlar. Başına gelen olaylar neticesinde geleceğe dair umudunu kaybeden Zeynep kendisiyle evlenmek isteyen yaşlı tavuk tüccarı ve Zeynel Abidin ile para karşılığında birlikte olur.

İsmail eş-Şeyh: Zeynep'i çocukluğundan beri sevmektedir. İsmail fakirlikten kurtulmak için akademik eğitim almaya başlamıştır. Akademik hayatına devam ederken zengin bir aileye mensup komünist Hilmi Hamada ile tanışmış ve dostlukları ilerlemiştir. Bu dostluk sayesinde İsmail Hamada'nın kütüphanesinden yararlanarak entelektüel birikimi ilerleme kaydetmiştir. Ancak Hamada ile olan arkadaşlığı nedeniyle komünist olmakla suçlanarak 1952 Mısır Devrimi'nde gözaltına alınır. Kendisine işkence edilir. Zeynep'e tecavüz edildiğinden haberi olmaz. Askeri yönetim tarafından İsmail eş-Şeyh'e muhbirlik yapması karşılığında serbest bırakılacağı söylenir. Muhbirliği kabul eden İsmail eş-Şeyh özgürlüğüne kavuşur. Askeri yönetim tarafından muhbirlik yapması karşılığında serbest bırakılan İsmail eş-Şeyh muhbirlik görevini yerine getiremeyerek bu görevi Zeynep'in yapmasını ister.

Bu durum üzerine İsmail eş-Şeyh tekrar tutuklanır. Ancak 1967 senesinde meydana gelen savaş nedeniyle hapisten çıkarılır.

Sonuç

1952 devrimi fakir Mısırlı gençlerin üniversitede eğitim almalarına imkân vermiştir. Mısır'da devrimden sonra birçok alanda özgürlükler her alanda kendini hissettirmiştir. Dolayısıyla Karnak Kafe'nin müdavimleri devrimden mutlu olmuşlardır. Kafe'nin sahibi Kurunfula ise devrimi savunmaktadır. Ancak bir müddet sonra gençler gözaltına alınıp tutuklanmaktadır. Bu durum Kurunfula ve Kafe'nin müdavimlerini şok etmiştir. Devrimden sonra Mısır Doğu Blok'una yönelmiştir. Bu yöneliş Amerika için tehlike arz etmektedir. Çünkü o dönemde Amerika ve Sovyetler Birliği arasında soğuk savaş devam etmektedir. Amerika Mısır'ın Doğu Blok'undan ayrılması için dış müdahalelere yönelmiştir. Bu durum nedeniyle Mısır Askeri Yönetimi, dış müdahalelere karşı koymak amacıyla otoriter ve sert bir tavır sergileyerek vatandaşlarını kontrol altında tutmak için polis devletine dönüşmüştür. 1952 Mısır Devrimi'nin Mısır'ı özgürleştirip siyasi ve sosyal açıdan ilerleme kaydetmesine olanak sağlayacağı umudu Askeri yönetimin gençleri hapse atıp işkence ve tecavüzlere maruz kalmaları neticesinde Mısır halkının ve gençlerinin 1952 devrimine karşı hayal kırıklığına uğramalarına sebep olmuştur.

Yazarın Hayatı

11 Aralık 1911 tarihinde Kahire'de dünyaya gelen Necib Mahfûz, 30 Ağustos 2006 senesinde Kahire'de hayatını kaybetmiştir.¹ 1988 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. Mahfuz, Taha Hüseyin ile birlikte Arap edebiyatında varoluşçuluk temalarını işleyen ilk çağdaş yazarlardan biri olarak kabul edilir.² 1930'lardan 2004'e kadar 70 yıllık kariyeri boyunca 35 roman, 350'den fazla kısa öykü, 26 senaryo, Mısır gazeteleri için yüzlerce köşe yazısı ve yedi tiyatro oyunu yayınlamıştır.³ Mahfûz'un edebiyatı gerçekçi edebiyat olarak sınıflandırılırken, varoluşsal temalar da eserlerinde yer almaktadır. Romanlarının tamamında Mısır'da yaşayan modern ve geleneksel yaşam arasında denge kurmak için uğraşan sıradan insanların hayatlarını ele almıştır. Birçok kitabı filmlere konu olmuştur. Necib Mahfuz Ortadoğu'nun Balzac'ı olarak kabul edilir.⁴

Kaynakça

Devvâre, Fuâd , *Necib Mahfûz mine 'l-kavmiyye ile 'l- 'âlemiyye*. Kahire 1989.

Ferec, Nebîl, *Necib Mahfuz, hayâtuhû ve edebuh*. Kahire 1986.

İbrâhim eş-Şeyh, *Mevâkıf ictimâ 'iyye ve siyâsiyye fî edebi Necib Mahfûz*. Kahire 1987.

Şelak, Ali, *Necib Mahfûz fî mechûlihi 'l-ma 'lûm*. Beyrut 1979.

¹ Ali Şelak, *Necib Mahfûz fî mechûlihi 'l-ma 'lûm*, Beyrut 1979, s. 43.

² İbrâhim eş-Şeyh, *Mevâkıf ictimâ 'iyye ve siyâsiyye fî edebi Necib Mahfûz*, Kahire 1987, s. 29.

³ Fuâd Devvâre, *Necib Mahfûz mine 'l-kavmiyye ile 'l- 'âlemiyye*, Kahire 1989, s. 212.

⁴ Nebîl Ferec, *Necib Mahfûz, hayâtuhû ve edebuh*, Kahire 1986, s. 58.